

Guide för en skräpfri festival

För en renare och trevligare festival
– utan plast och skräp

Foto: Avig Kazanjian / AvigPhoto

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

CIRCULAR ECONOMY

BALTIPLAST

Håll Sverige Rents guide för en skräpfri festival

Den här guiden visar hur man kan minska mängden plast och skräp på festivaler och andra större evenemang. Den vänder sig till kommuner och städer som är med och arrangerar och som strävar efter att göra sina evenemang mer skräpfria.

Guiden är framtagen inom projektet BALTIPLAST (Baltic Approaches to Handling Plastic Pollution under a Circular Economy Context) och bygger på Håll Sverige Rents och Västerås stads gemensamma erfarenheter från arbetet med att minska plast och skräp på Västerås Cityfestival 2023–2025.

Vi hoppas att guiden kan inspirera och stötta andra städer som vill ta steg mot renare festivalmiljöer. Genom att dela våra erfarenheter och lärdomar vill vi bidra till utvecklingen mot fler plast- och skräpfria festivaler, både i Sverige och internationellt.

Vinsterna med en plast- och skräpfri festival är många: det ger en minskad negativ miljöpåverkan, minskar resursåtgången, sänker kostnader kopplade till avfallshantering och inte minst en renare, trevligare och mer attraktiv upplevelse för alla besökare.

Många vinster med en plast- och skräpfri festival

Festivaler och större evenemang samlar många människor och innebär ofta stor försäljning av mat, dryck och produkter. Det riskerar att leda till betydande mängder skräp och avfall. Dagens ohållbara sätt att producera och konsumera, med frekvent användning av engångs- och plastprodukter, blir extra tydligt på festivaler och andra stora evenemang.

Utvecklingen går inte heller åt rätt håll, med ökande avfallsmängder inom EU¹ och ökande mängder av engångsplastprodukter som säljs. Även festivaler har skenande avfallsmängder, ett exempel är Roskildefestivalen där avfallsvolymen ökat med ca 76 ton per år under de senaste 20 åren.²

Bara i Sverige konsumerar vi svindlande mängder engångsprodukter, ofta i plast. År 2023 sattes 1 256 miljoner engångsplastmuggar på marknaden.³ Det motsvarar 119 muggar per person och år.

90 %

av skräpet består av engångsprodukter

Svenska skräpmätningar visar att 90 % av skräpet består av engångsprodukter.⁴ Plasten är den vanligaste materialkategorin och utgör två tredjedelar av allt skräp. De vanligaste plastföremålen som hittas på marken är generellt sett; fimpas, förpackningar för godis, glass och snacks, samt plastbestruket papper som används till hamburgare och wraps.

Det finns alltså många vinster med en plast- och skräpfri festival. Det ger minskad miljöpåverkan, minskar resursåtgången, sparar kostnader när avfalls- och skräpmängder minskar och det blir en mycket trevligare upplevelse för alla besökare.

1. European Environment Agency, Preventing waste in Europe, EEA Report 02/2025

2. The Copenhagen Post, 4 juli 2022, Roskilde 2022: A week of waste and the work to stop it

3. Naturvårdsverket, engångsplastmuggar och -matlådor

4. Håll Sverige Rent, Skräppapporten 2024

5 steg mot en mer skräpfri festival

Denna guide ger er stegvist stöd i er process för en mer skräpfri festival. Den bygger på fem steg, med mest fokus på åtgärder för att minska förekomsten av plast- och skräpföremål. Till grund för guiden ligger Håll Sverige Rents och Västerås stads erfarenheter att minska skräp och plast på Västerås Cityfestival samt övrigt arbete inom BALTIPLAST.

1.

Skapa goda förutsättningar för en mer skräpfri festival

Att genomföra en skräpfri festival är ett förändringsarbete som inte sker över en natt. Ta med i planeringen att processen sannolikt kommer att ta flera år.

Det första steget handlar om att skapa bra förutsättningar inom kommunen för att kunna ställa om till en mer skräpfri festival. Börja med att identifiera de mål och visioner ni redan har, och om något behöver läggas till i era planer. Kanske finns det vissa förutsättningar som oavsiktligt leder till ökad nedskräpning. Sätt ambitionsnivån för hur långt ni vill nå och på vilken tid. Har ni inte alls arbetat med miljöinsatser på festivaler tidigare, är det rimligt att börja med lägre ambitionsnivå.

Ett bra samarbete inom kommunens olika förvaltningar och bolag och med de som berörs av festivalen, är avgörande för att lyckas. Flera aktörer behöver involveras i att ta ansvar för att ställa om till en mer skräpfri festival.

Rekommendationer

- Ha strategiska styrdokument på plats, t.ex. en plasthandlingsplan för kommunen som stödjer ert arbete mot en mer skräpfri festival.
- Säkerställ att resurser finns tillgängliga, så som personal och finansiering och att ansvariga personer har rätt mandat.
- Utse en ansvarig för omställningen. Engagera de förvaltningar, bolag, samarbetspartners och leverantörer som kan vara delansvariga för att åstadkomma en mer skräpfri festival.
- Planera för flera år framåt, så att festivalen fortsätter att utvecklas positivt över tid.
- Tänk in hur uppföljning och utvärdering ska göras.
- Mer komplexa insatser kan behöva testas i liten skala, utvärderas och sedan skalas upp.
- Sätt en budget för omställningen. Vilka organisationer kan dela på kostnaderna? Minskade kostnader för städning och avfall kan frigöra pengar för insatser.
- Se över möjligheterna till kostnadstäckning för era insatser, till exempel genom att justera avgifter eller markhyror för matförsäljare och utställare under festivalen.

"Genom att mäta skräpet blir det lättare att förstå problemet och vad som kan göras åt det"

2.

Kartlägg era specifika utmaningar

När många människor samlas på en och samma plats under en begränsad tid uppstår ofta mycket skräp. Vilken typ av plast och annat avfall som slängs varierar inom festivalområdet, beroende på om besökarna lyssnar på musik eller äter mat.

Vanligt skräp på en festival kan vara olika slags give-aways exempelvis ballonger och öronproppar. Det kan också förekomma försäljning av engångsplastprodukter som är förbjudna enligt EU:s engångsplastdirektiv.

Håll Sverige Rents skräpmätningar på Västerås Cityfestival visade att vanligaste föremålen på matförsäljningstorget var servetter, folie och snus. I Stadsparken där mat inte såldes, var det istället fimpar, snus samt förpackningar från godis, snacks och glass som dominerade.¹

Kartlägg vilka aktörer och vilka källor på er festival som på olika sätt bidrar till uppkomsten av avfall och skräp.

Rekommendationer

- Ta reda på hur konsumtions- och försäljningsmönstren ser ut och källorna till nedskräpningen på just er festival.
- Gör observationer, enkäter eller andra undersökningar för att kartlägga utmaningarna på festivalens olika områden. Vänd er till era utställare, matförsäljare, leverantörer samt partners. Hur mycket och vilka produkter säljs eller används av aktörerna på vilka områden?
- Se över de produkter som används av festivalorganisationen. Behövs alla produkter ni själva köper in t.ex. för extraanställda? Och hur stora avfalls- och skräpvolymer genererar organisationen?
- Utför skräpmätningar inom vissa problematiska områden. Genom att mäta skräpet blir det lättare att förstå problemet och vad som kan göras åt det. Det blir ett sätt att få ledtrådar om källor, vilka målgrupper som skräpar ner och vilket som är det mest problematiska skräpet. Då är det också lättare att förstå vilka typer av åtgärder som behövs.

FRÅN
ENGÅNGS TILL
FLER-
GÅNGS

3.

Sätt in lämpliga åtgärder för de utmaningar ni identifierat

När ni har fått en tydlig bild av vilka utmaningar er festival står inför är nästa steg att sätta in lämpliga åtgärder. Sannolikt behöver åtgärderna riktas mot flera olika medverkande på festivalen så som utställare, matförsäljare, besökare och personal.

En nyckelgrupp är matförsäljarna, både tillfälliga och permanenta, som kan utgöra en stor källa till nedskräpning och spridning av engångsartiklar i plast. Dessa används ofta när serveringen behöver gå snabbt. Många festivaler har så kallade food courts där flera tillfälliga street food-försäljare är samlade, vilket gör att mängden engångsprodukter kan bli stor.

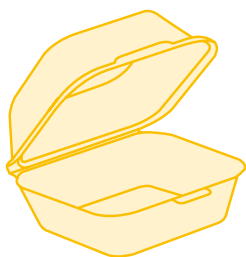
Vi har här sorterat åtgärderna enligt de grundläggande principerna inom cirkularitet: minska, återanvänd och återvinn. Vi kompletterar dem med två ytterligare steg: återställ och var en förebild.

Rekommendationer

Minska

- Kommuniera med era utställare, matförsäljare samt leverantörer och påminn att förbjuden engångsplast inte får användas.
- Ställ krav att minska på engångsplastartiklar och plastförpackningar, och byt ut engångs- till flergångsförpackningar när det går.
- Ställ krav eller uppmana till minskad användning av give aways.
- Följ upp era krav med hjälp av tillsynsbesök på plats under festivaldagarna.
- Gör särskilda kommunikationsinsatser riktat till besökarna. Använd t.ex. sociala medier och webbsidor för att uppmana besökarna att inte skräpa ned och minska engångsartiklarna i plast.

Återanvänd

- För en dialog med era matförsäljare om hur flegångsförpackningar för mat och dryck kan erbjudas till festivalbesökarna.
- Överväg att hyra in flegångstallrikar, muggar och bestick. Erfarenheter visar att besökarnas matupplevelse ofta förbättras när man serverar på flegångstallrikar.¹ Undersök möjligheten till diskning på plats.
- Se över vilka utställare och försäljare som deltar på er festival och bjud in aktörer som erbjuder mer cirkulära tjänster och produkter.

Återvinn

- Se till att avfallet sorteras och tas om hand. Bemannade sorteringsstationer kan vara en bra lösning. Tänk på tydlig skyltning på kärlen.
- Erbjud extra kärl för produkter som pantas. Vår erfarenhet är att produkter som kan pantas tenderar att bli skräp på festivaler.

Återställ

- Se till att skydda särskilt känsliga naturmiljöer t.ex. sjöar och vattendrag mot skräp. Det kan handla om länsar, eller nät som fångar upp småskräp innan det når vattnet.
- Ta höjd för extra städinsatser och extra tömning av era papperskorgar.
- Ordna skräpplockaraktiviteter på er festival. Det är ett bra sätt att öka besökarnas medvetenhet om skräpproblemet.

Var en förebild

- Minska er egen användning av engångsplastartiklar och förpackningar. Se över era materialval och vilka produkter som verkligen behövs.
- Upplys festivalpersonalen om ert arbete och vad som gäller.

4.

Följ upp och utvärdera era insatser tillsammans med berörda aktörer

Detta steg hänger nära samman med det första steget, att skapa goda förutsättningar för omställningen. Eftersom förändringsprocessen sannolikt tar flera år, är det viktigt att efter varje festival utvärdera insatserna.

Vilka insatser är det värt att jobba vidare med och vilka bör ni släppa? Troligen behöver insatserna justeras efter ett år. Har ni ett gott samarbete med berörda aktörer i kommunen t.ex. ert avfallsbolag, kan det vara ganska enkelt att samla in uppföljande information. Ge återkoppling till berörda förvaltningar, bolag och andra aktörer om hur insatserna har gått, så att ni tillsammans kan driva förändringen vidare.

Rekommendationer

- Utvärdera de insatser ni genomfört efter varje festival för att kunna förbättra dem.
- Efterfråga och samla all relevant data som visar hur insatserna har fungerat, t.ex. mängden avfall och hur mycket skräp som hamnat på marken eller i vattendrag.
- Följ upp med era partners, leverantörer och andra medverkande. Vad tyckte era utställare, matförsäljare och festivalbesökare om insatserna?
- Återkoppla till era förvaltningar, bolag, samarbetspartners och leverantörer om hur insatserna gått och vad som kan förbättras till nästa gång.

”Utvärdera insatser ni genomfört efter varje festival”

5.

Kommunicera era framsteg och dela erfarenheter med andra

Då festivaler ofta bara pågår en gång om året under några dagar, kan det vara svårt att få till det långsiktiga förändringsarbete som krävs för att de ska bli mer skräp- och plastfria. Utmaningarna är ofta mer komplexa än man tror och det behövs samarbete mellan olika delar av kommunen för att lyckas. Många insatser kan ta tid att slå igenom. Ha i åtanke att framstegen sannolikt sker i små steg.

Avslutningsvis, dela gärna era lärdomar och erfarenheter med andra festivalarrangörer, både i Sverige och internationellt, för att påskynda omställningen.

Rekommendationer

- Kommunicera de framsteg ni gör även om de är små.
- Samarbeta, sprid era erfarenheter och dela kunskapen med andra kommuner i Sverige och internationellt.
- Lär av andra goda exempel i Sverige och internationellt.

Checklista

- ☐ Skapa långsiktiga förutsättningar och förankra ansvar i kommunen
- ☐ Kartlägg skräpkällor och plastflöden på festivalområdet
- ☐ Genomför riktade åtgärder – minska, återanvänd, återvinn
- ☐ Följ upp, samla data och utvärdera insatserna efter festivalen
- ☐ Kommunicera framsteg och dela erfarenheter med andra

Vad gjorde vi i BALTIPLAST

Håll Sverige Rent och Västerås stad samarbetade 2023–2025 för att förebygga och minska nedskräpning och engångsplast på Västerås Cityfestival. Detta gjordes inom BALTIPLAST som finansierats av Interreg Baltic Sea Region. Västerås Cityfestival arrangeras av Visit Västerås och lokala partners i juni varje år, och lockade 359 200 besökare år 2025.

Vi har haft flera olika utmaningar på festivalen. Generellt har det förekommit mycket nedskräpning, avfall och engångsplastanvändning. Det har bland annat handlat om förbjudna engångsplastprodukter så som sugrör och muggar och give aways i engångsplast som blivit skräp. Dessutom har låg användning av flegångsförpackningar för mat och dryck, bristfällig avfallssortering och skräp som läckt till Svartån bidragit till utmaningarna.

"Vi ordnade ett idélabb med kommuner, forskare och festivalarrangörer"

För att bättre förstå problemen och kunna följa utvecklingen genomförde Håll Sverige Rent årliga skräpmätningar och ordnade ett idélabb år 2023 där kommuner, forskare och festivalarrangörer kunde diskutera utmaningar och möjliga lösningar för att minska engångsplasten på festivaler. Insikterna därifrån har tagits med i denna guides rekommendationer och låg till grund för flera av de insatser som genomfördes.

Exempel på åtgärder:

- Informationsblad till matförsäljare och utställare där vi upplyste dem om vilka produkter de inte fick använda.
- Krav på att inga give aways av engångsplast delades ut.
- Förbättrad avfallssortering.
- System för flergångstallrikar tillsammans med Panter. En pilot med ett mindre antal foodtrucks genomfördes år 2024 och omfattade 2 800 serveringar. År 2025 erbjöds samtliga foodtrucks att delta, vilket omfattade 10 000 serveringar. Systemet bidrog till minskad klimatpåverkan och en trevligare upplevelse för besökarna.
- Kommunikationskampanjer till besökare inför festivalen.
- Inventering av engångsplastföremål inom festivalorganisationen och byte till flergångsalternativ.
- Skräpplockarevent.

Vi bedömer att både nedskräpningen och användningen av engångsplast har minskat på Västerås Cityfestival. Lärdomarna och erfarenheterna från projektet har vävts in i denna guides rekommendationer. Detta stöds av våra mätningar som visar att skräpet minskat med 31% och matförpackningar i engångsplast med 42%.¹

Västerås Cityfestival

När: Slutet av juni varje år

Var: Centrala Västerås

Besökare 2025: 359 200

Arrangör: Visit Västerås + lokala partners

Festivalinnehåll:

- Konserter
- Foodtrucks
- Pride-tåg
- Marknad & lotterier
- Aktiviteter för alla åldrar

"Ett system för flergångstallrikar på festivalen utvecklades"

Mer om skräpmätningar

Skräpmätningar är viktiga för att kartlägga problembilden och även följa upp hur åtgärder fungerar och hur nedskräpningen utvecklas över tid. Skräpmätningar går att göra på flera olika sätt beroende på förutsättningar och område. Det går att göra omfattande såväl som mindre mätningar.

Håll Sverige Rent har lång erfarenhet av skräpmätningar i olika miljöer och kan hjälpa till med att anpassa rätt metod till rätt område. Vi har en app med olika skräpprotokoll att fylla i på plats, metodbeskrivningar och kan hjälpa till med sammanställa mätningarna.

Nedskräpningsanalys

Beteenden kan förändras beroende på vilken plats och i vilken kontext man befinner sig och det påverkar också hur, var och vilket skräp som slängs.

I parken sitter man kanske en längre stund och dricker och äter. I trängseln framför en scen har man inte så stora möjligheter att hitta en papperskorg till sitt snus, sin fimp, eller sitt godispapper. I ett matområde äter man ofta ur lätta engångsförpackningar och servetter som lätt blåser iväg.

Var det skräpas ner beror också på var försäljningsställen och utställare med give aways finns och hur dessa är utformade.

Placering av papperskorgar och återvinningskär är givetvis också en intressant fråga – är de placerade med eftertanke i förhållande till hur man rör sig och vilket skräp som förekommer på platsen?

Att promenera genom hela området med dessa frågor i fokus kan ge många insikter och också idéer till åtgärder för att minska – eller ännu bättre – förebygga nedskräpningen på området.

Kontakta info@hsr.se för att få veta mer om skräpmätningar och nedskräpningsanalys.

Vilken lagstiftning behöver festivalarrangörer följa?

Erbjud återanvändbara muggar och matlådor

Sedan 2024 ska den som serverar mat och dryck i muggar och matlådor av engångsplast, erbjuda kunden möjligheten att bli serverad i en återanvändbar förpackning. Med återanvändbar menas att den är gjord för att kunna användas flera gånger. De ska också ingå i ett rotationssystem. Det här införs både för att minska resursförbrukningen och för att minska nedskräpningen.

Eftersom en engångsmugg eller en engångsmatlåda bara används en enda gång innan den slängs är det ett dåligt val för miljön. Det är ett slöseri med jordens resurser och det påverkar klimatet negativt. Muggarna och matlådorna består ofta av både papper och plast, och plastskräp som hamnar i natur och hav är ett växande miljöproblem på grund av den långa nedbrytningstiden.

Kravet gäller alla verksamheter som serverar dryck i en engångsmugg eller snabbmat i en engångsmatlåda, även foodtrucks, så länge minst 150 engångsförpackningar tillhandahålls i snitt per dag. År 2026 sänks gränsen till 75 stycken.

Det är försäljningsstället som har ansvaret att följa lagen, men just när det kommer till festivaler och foodtrucks blir det lite knepigt. Det kan vara svårt för försäljarna att erbjuda återanvändbara muggar och matlådor som roterar i ett system eftersom de flyttar runt och sällan är på ett och samma ställe under någon längre tid. Här kan kommunen hjälpa till genom att stötta med rotationssystem och flergångsmuggar och flergångsmatlådor. Det finns flera företag som erbjuder sådana tjänster. Mat- och dryckesförsäljarna tjänar ju in på engångsmaterialet så det är inte orimligt att ta betalt för den tjänsten.

"Muggarna och matlådorna består ofta av både papper och plast"

Det är kommunen som har tillsynsansvar för att se till att reglerna efterföljs, och då är det ju förstås bra om goda förutsättningar finns!

Plastglas är förbjudna

Engångsmuggar som innehåller mer än 15 procent plast är förbjudna från och med 2024 som ett led i EU:s engångsplast-direktiv.

Källsortering på festivalen

Den som arrangerar en offentlig tillställning utomhus måste sedan 2024 ge besökarna möjlighet att sortera sitt förpackningsavfall. Det betyder att festivalarrangörer måste möjliggöra för besökare att sortera sitt skräp inne på festivalområdet.

Det räcker inte att bara sätta upp papperskorgar utan det ska finnas separata kärl för exempelvis papper, plast, glas och metall – eller de material som förekommer som förpackningar på evenemanget.

"Det helt förbjudet att använda plastkonfetti utomhus"

Konfetti

På festivaler förekommer det ofta konfetti i samband med artisters uppträdanden, men sedan 2022 är det helt förbjudet att använda plastkonfetti utomhus. Förbudet är en del av EU:s engångsplastdirektiv för att minska nedskräpning av engångsplast.

En Novusundersökning som Håll Sverige Rent nyligen låtit göra visar att endast en av tio svenskar känner till förbudet, och att nästan nio av tio vill se att plastkonfetti slutar säljas helt.

Denna guide har tagits fram inom BALTIPLAST,
finansierat av Interreg Baltic Sea Region Programme.

Vill du veta mer? Välkommen att kontakta oss på
Håll Sverige Rent: info@hsr.se

© Håll Sverige Rent, 2025.

Fotograf inlägga: Margareta Bloom Sandebäck.

Källor:

European Environment Agency, Preventing waste in Europe, EEA Report 02/2025

Göteborg & Co, Disposable-free for the climate – a learning manual for disposable-free events 2025

Håll Sverige Rent, Skräpprapporten 2024

Håll Sverige Rent, Skräpmätningar på Västerås Cityfestival 2025

Naturvårdsverket, Engångsplastmuggar och -matlådor 2023

The Copenhagen Post, 4 juli 2022, Roskilde 2022: A week of waste and the work to stop it